Sara Lidman: Pla□dering pa□ Tingshuset i Stenungsund

Talare
Sara Lidman
Författare

Datum
22 mars 1988

Plats
Stenungsunds tingsrätt

Omständigheter
Ansvarsyrkande: Oho□rsamhet mot ordningsmakten. Saras pla□dering pa□ Tingshuset i Stenungsund den 22 mars 1988 kl 15.00. Även publicerad i *Och trädet svarade*, *KRUT* april 1988 och *Vi* december 1988.

Manuskript från Sara Lidman-arkivet i Umeå, renskrivet och ändrat i enlighet med författarens eget korrektur av Svenska tals redaktör.

"Land skola med lag byggas och ej med våldsgerningar!"

Så heter det i Upplandslagen som stiftades år 1296.

Nuförtiden hör vi oftast bara första ledet i denna grundsats "Land skall med lag byggas ..." och det tas för givet att lagen i sig är rättfärdig. Då Ordningsmakten är Lagens arm förutsätts det också att det är för hela landets bästa som den enskilde medborgaren måste lyda ordningsmakten.

Åtalad för lagbrott vill jag betyga mitt godkännande av Lagen som något nödvändigt i ett rättssamhälle och min grundläggande plikt att hörsamma ordningsmaktens tillsägelser.

Men det räcker inte med blind lydnad. Som medborgare är jag också skyldig att pröva lagen mot rätt och samvett. Ty vi vet alla att rader av små lagparagrafer tillsammans kan leda till djupaste orätt. Vi har sett miljömord och folkmord begås med hjälp av lydaktiga människor som aldrig granskat någon orders innehåll.

Inte heller detta land bygges med idel goda lagar. Motorvägsprojektet i Ödsmål ingår i en serie *våldsgerningar* under sken av *laga ordning*. Men jag måste få nämna några tidigare *våldsgerningar* som jag menar att statsmakten begått mot land och folk, och där våldet utövats med ett sådant paragrafrytteri, att de drabbade människorna inte hunnit fatta vad som var i görningen förrän de stod kränkta, ja utblottade till hälsa och hemortsrätt.

Exempel 1) Tusentals skogsarbetare och bangårdsarbetare har dött i tidig medelålder drabbade av cancer från Hormoslyr. Roundup och Karmex 80. Ämnena är nu förbjudna i lag. Men om skogsbolag eller SJ ansöker om dispens för besprutning medges sådan fortfarande. Dessa fenoxisyror är kemiska stridsmedel. Vi vet från Vietnam hur det skadar levande och ofödda; t.o.m. piloterna drabbades av cancer och genetiska skador. Och ett sådant vapen får sättas in mot människor och växtlighet i Sverige – inte av en fientligt sinnad makt – utan av våra egna statsmakter. Detta är våldsgärningar. Men de enda som dömts i sådana mål är demonstranter som sökt hindra giftets spridning.

Exempel 2) Tvångsförflyttningen av Norrlands folk till Svealand och Götaland. När krontorpare och småbönder bekostat den maskinpark som gör det möjligt för bolag och domänverk att erövra sig timmer och massaved folk-fritt och häst-löst hjälpte statsmakterna till att avhysa befolkningen från deras hemorter. Det kallades inte "tvångsrekrytering till städerna" eller någon av de beteckningar som finns i folkrätten på den här sortens våldsamma folkomflyttningar. Det kallades bara *strukturomvandling*.

Ord som *fosterland* och *hembygd* skam-belades – de har varit Sveriges mest förhånade begrepp sedan 50-talet – utom på Försvarets dag och Svenska Flaggans dag.

Jag kan inte gå till Ödsmål utan att nämna ett tredje exempel: det gäller vårt lands nuvarande folkbildning. 82 % av alla filmer som visas på svenska biografer kommer från Hollywood. 52 % av allt material som går genom Sveriges Television är anglo-amerikanska produkter – återstående 48 % får delas mellan världen i övrigt och vårt eget språkområde. Därtill kommer en ohämmad spridning av videofilmer som propagerar för hat mot tredje världens folk. I och med Rambo väller en flod av filmer in över Sverige med hetspropaganda mot Vietnam.

Dessa filmer vänder sig till arbetslösa pojkar i den högindustrialiserade världen med en försåtlig propaganda för ett liv som legosoldat.

Och som om detta inte skulle vara nog kan Hyresgästföreningen tvångsansluta svenska hushåll – hittills över en miljon – till KabelTV där våldspropagandan sköljer in i hemmen. Barn som enligt svensk lag är skyddade mot fysisk

misshandel kan genom en annan lag utsättas för denna psykiska misshandel, denna inskolning i rasism och kvinnohat.

Dubbelarbetande föräldrar som vädjar till statsmakterna om hjälp mot tvångsanslutningen till KabelTV blir uppläxade. De bör ha respekt för yttrandefriheten! De bör hålla reda på vad deras barn ser! De måste betala kabelanslutningen via hyran – annars får de finna sig i att bli vräkta från bostaden!

Det är en våldsgärning mot medborgarna att våra statsmakter kapitulerat inför denna ockupation av svenska hem per satellit.

Jag närmar mig Ödsmål – men måste nämna ännu en företeelse som hotar lagens ära i vårt land: Statens Offentliga Utredningar – dessa rapporter som föregår riksdagens lagstiftande arbete.

Jag har på senare år sett det som en medborgerlig plikt att läsa en del av dessa rapporter – och värre straffarbete kan knappast tänkas. Det är som att äta sågspån, kryddad med asbest. Svensk utredningsprosa är så inpiskat tråkig att läsaren narras tro att den fråga som avhandlas är utan all betydelse eller att upphovsmännen är korkade. Som medborgare med begränsad lifstid tänker man att den enklaste syssla måste vara mer meningsfull – att plocka bär eller koka marmelad – och man prisar sig lycklig att slippa sitta i riksdan. Men just som man känner sig för fin för texten klipper utredaren till: med låneord och teknikaliteter, med abstraktioner och diagram ges intrycket att den som inte fattar frågans utomordentliga betydelse är okunnig, dum och marginell – ja en försumbar minoritet.

Jag måste få ge några exempel innan jag citerar ur Kommunikationsdepartementets senaste rapport – den som leder till Ödsmål.

Alltså på normal utredningssvenska kallas ett barn som ska börja skolan varken gosse eller flicka – det kallas *resurs-enheten*, följt av personnummer. Att kalla ett levande barn för resurs-enhet är att utnämna det till en råvara.

Andra exempel: det husdjur som i folkmun går under beteckningen *ko* heter på utredarsvenska något av dessa tre: 1. Bås-enhet. 2. grovfoder-omvandlare. 3. Lacto-enhet. Lacto kommer av latinets lac, lactis som betyder mjölk på

modersmålet. Med ordet *ko* är sådana mirakler som *juver* och *kalv* antydda. Men *lacto-enheten*, det låter bara som en legobit.

Arbetare kallas olika saker men oftast bara *kostnader*. Om utredaren skulle skriva "arbetarna måste nedbringas" kan ju var och en förstå vilket oväsen som skulle utbryta – som att hota småbarnsföräldrar med drunkning.

Men står det bara *kostnaderna måste nedbringas* kan läsaren ta det lugnt: kostnader svettas inte, älskar inte, har aldrig mjölkstockning. Kostnader är bara till för att hållas nere.

I Riksdagen omtalas vi som medborgare. När våra politiker besöker landets olika delar säger de alla "hela Sverige måste leva", och i FN hyllar de Folkrätten. Men i Statens offentliga utredningar hittar man aldrig begrepp som *medborgare* eller *oförytterliga rättigheter*. Ingenting tyder på att utredarna skulle ha sitt uppdrag av styrelsen för Folkhemmet Sverige.

Tvärtom ges intrycket att uppdragsgivaren är styrelsen för något bolag som har att redovisa maximal vinst för aktieägarna.

Ty vare sig utredningen handlar omskola, hälsovård, Statens järnvägar eller skogen – överallt talas det om resurser, koncentration, produktivitetsökning, maximal rörlighet, sviktande kundunderlag, kapacitetsutnyttjande, konkurrens och konsumtionspotential

tills nationens liv framstår som en enda oskälig grovfoderomvandling.

Manbrukar säga att statsmakterna i ett fritt land ska avstå från att formulera någon sorts livsåskådning – det vare medborgarnas ensak att söka en mening i tillvaron. Ändå finns ett pågående, malande förnekande av tillvarons *o-köpeliga värden* i Statens Offentliga utredningar som gör dem till en serie oförskämdheter mot land folk.

Vi närmar oss Ödsmål via ett par sådana rapporter som beställts av Kommunikationsdepartementet. Den ena heter *Sverige och EG* och den andra *Sveriges Framtida Transporter* Men läser man dem tillsammans med *Felande Länkar* – modernisering av den europeiska infrastrukturen för landtransporter

över gränserna – en rapport för Roundtable af European Industrialists".

Så kan man tro att denna senare organisation också står bakom de utredningar som Kommunikationsdepartementet låtit göra. Ty på samma försåtliga sätt propagerar dessa texter för att Sverige går med i EG, att Norrland avfolkas ännu mer, att vårt land på en rad avgörande områden uppger sin nationella suveränitet. Jag måste få läsa upp en halv sida ur *Sveriges framtida transporter* som ritar upp vårt näringslivs utseende vid sekelskiftet.

"Det är nu rationellt att överge en planering baserad på tillgången på naturresurser för att övergå till en nätverks- och kunskaps-orienterad produktion. Det innebär att de nya nätverken koordineras och utnyttjas i s.k. 'Just in time'-system. I denna typ av system betonas snabbhet, tidsprecision, lagerrationalisering och högt kapacitetsutnyttjande av människor och anläggningar. Ett sådant system innebär med nödvändighet att belastningarna på de efterfrågade transportsystemen blir betydligt större både i fråga om trafik- och miljöeffekter. Samtidigt bör det betonas att utvecklingen innebär en externalisering av miljöproblemen från fabriksområden ut på vägarna och därmed ut i samhället i stort. Det som en gång var enskilda arbetsmiljöproblem har blivit gemensamma miljöproblem uppenbarade på och i närheten av våra vägar.

När ett 'Just-in-time'-system utvecklas till sin fulla potential innebär det med nödvändighet att företagen frigör sig från lokala resurs-restriktioner och söker sig ut mot ett starkare internationellt beroende.

Aktuella undersökningar av företag som introducerat 'Just-in-time'-principer visar att produktivitetsvinsterna i allmänhet överskrider tio procent"

(Jag slutar citatet här men rekommenderar Domstolen och allt Sverige att beställa rapporten från Allmänna Förlaget - den har nummer DsK 1987:16)

Så svindlande hög som produktiviteten redan blivit skulle man vänta sig ett förslag om två timmars arbetsdag. Eller åtminstone fyra. Men inte ens en kortning till sex timmar skymtar, här förutspås bara högre belastningar. De lyckliga få som kan beredas sysselsättning vid sekelskiftet ska inte ha andra önskemål i livet än att deras kraft utnyttjas till sista droppen. Åthutningen finns underförstådd: ett folk av marmelad-kokare göre sig icke besvär med att söka sitt

levebröd i denna nya produktion!

De varningar om skogsdöd och ozon-skiktets förtunning som annars fyller mänskligheten med bävan – de signalerna tycks inte ha nått Kommunikationsdepartementets experter. De säger bara att det system de ser som oundvikligt kommer att innebära tätare biltrafik och högre föroreningar. Fast inneböörden kan vara så inkapslad att man måste ha konservöppnare för att komma åt den i formuleringar som dessa (jag upprepar):

"Ett sådant system innebär med nödvändighet att belastningarna på de efterfrågade transportsystemen blir betydligt större både i fråga om trafik- och miljöeffekter"

Och begrunda uttrycket *externalisering av miljöproblemen*! *Extern* är latin och betyder ungefär *utanför skranket*. Här har utredaren ändå översatt fikonspråket till svenska i meningen

"Det som en gång var enskilda arbetsmiljöproblem har blivit gemensamma miljöproblem uppenbarade på och i närheten av våra vägar."

Det nya i förslaget innebär alltså inte att miljön på fabrikerna äntligen ska bli mindre smutsig. Det nya ska bestå i den jämlikheten att alla hela tiden får en allt sämre luft.

Att skogarna omkommer i denna vision behöver inte sägas. Och några små trädgårdar kan det inte bli tal om. Men sedan vi enats om att inte syssla med något så enfaldigt som frukt och bär måste vi vara beredda på att offra våra skogar. Vill vi nödvändigt ha marmelad kan vi ju köpa den billigt från tredje världen. Där är *kostnaderna* självfallet nere

Ordet resurs-restiktioner är mer sammansatt . Arbetare kan när de inte benämns *kostnader* också omtalas som *produktionsfaktor*, *human-kapital*, *rekryteringsunderlag* eller som *resurser på bemanningssidan* – jämför med skolbarnet som är en *resurs-enhet.*

Samtidigt betyder resurser naturligtvis också naturtillgångar sådana som skog och vatten.

Lokala resurs-restriktioner skulle alltså betyda landets eller kommunens lagar om hur folk och natur får behandlas och skulle sådana lagar i något avseende inskränka företagens verksamhet måste dessa 'med nödvändighet söka sig ut mot ett starkare internationellt beroende".

Den allsmäktiga högteknologi som skisseras i "Sveriges framtida transporter" presenteras som en nyupptäckt naturlag, med kategoriska rättigheter för de starkaste företagen. Ett system som kräver att Scan-linken byggs och att Sverige ansluts till EG. Och det är *Systemet i sig* som för talan i denna skrivning – ingen blodtörstig slavdrivare från något arbetsläger. Det är detta opersonliga absoluta *Just-in-time-system*, vars befallningar vi som nation måste hörsamma! Tredskas vi måste de stora företagen överge oss "med nödvändighet söka sig ut mot ett starkare internationellt beroende" som det heter.

Våra största dagstidningar har hittills inte skrivit mycket om följderna för hela Sverige med Scan-linken och en anslutning till EG. De flesta har skrivit utifrån kapitalägarnas synpunkt och med ett före-kommande hån mot regeringens tvekan att öppet gå in för Scan-link och EG-anslutning. I sin ledare "Hotet mot Sverige" skriver SvD 18/2 rent ut: "Våra företag kan alltid – åtminstone om de är tillräckligt stora – klara sig genom att lägga sina ägg i EGs korg".

Naturligtvis vet vi redan att det transnationella kapitalet saknar fosterland. När arbetarna i ett land svettats ihop tillräckligt kapital åt ägaren kan denne flytta till annat land med tillgångarna utan att behöva fråga de f.d. anställda om lov. Hotet mot Sverige skulle nu bestå i att högteknologi och kapital flyr Sverige – om Statsmakterna inte efterkommer kraven att på svenska västkusten skapa ett Ruhr-område.

Nu är vi alltså i Ödsmål den 21 okt. 1987. Och att avhysa några hundra demonstranter som klöser sig fast i lingonriset – det kostar ju tid och eftertanke. Ordningsmakten var i stort sett korrekt och stundom vänlig. En och annan sa att det kan tänkas att ni har rätt i sak. Men att i ett fritt land som Sverige måste var och en följa de demokratiska spelreglerna. Man kan tala för sin sak på möten där någon organisation betalat lokalhyra. Man kan skriva artiklar och insändare. Man kan påverka politiker. Och duger inget av de partier som finns kan man bilda ett nytt parti. Men att ockupera en skog eller en grävskopa ... polisen har

allvarligare saker att sköta än att hålla er med såna barrikader och tribuner.

Vi kom verkligen inte för att trakassera grävmaskinisten i Ödsmål eller polisen i Kungälv. Men vi var tvungna att störa dem i deras normala yrkesutövning för att få tag i dem som vill bygga Scan-linken utan medborgarnas tillstånd.

Alla som försökt publicera insändare vet hur begränsat tidningarnas utrymme är. Dessutom är det ju så i det informationsbrus som nu råder att allt kan *sägas*

men vad som kan *höras*

det bestämmer till sist de som kan köpa reklamutrymme.

Och i riksdan dras lifsviktiga frågor i sådana lånbänkar att både ledamöter och väljare somnar – för att finna sig överkörda när de vaknar.

Om det ska bli mening igen med den representativa demokratin måste vi åter avhandla de stora frågorna direkt i det fria, i omklädningsrum och matsalar, i den nedlagda byaskolan, på tunnelbanan och i skogen – hålla parlament på gatan

eller som idag på˚ tinget

– den ursprungliga innebörden i att hålla ting var just detta: att avhandla landets angelägenheter och att skipa rättvisa.

Det ligger ingen vanvördnad mot Domstolen i att vi trädkramare lånar Tingshuset i Stenungsund för att framföra en anklagelse mot Sveriges Statsmakter:

Vår Riksdag har hittills sagt nej till Scan-link och EG-anslutning. Men Regeringen handlar som om det motsatta gällde. I miljö¨-programmen talas om minskning av giftiga utsläpp

i verkligheten ger Regeringen tillstånd till verksamheter som påskyndar förödelsen. Skogen på˚ Västkusten är sjuk. Den kommer att dö¨ om de planer förverkligas som ritas upp i *Felande länkar* och *i Sveriges framtida transporter.* Där planeras miljömord.

Om vi låter ett samhälle av våldsgärningar utbreda sig dömer vi ut oss själva. Om skogen står död och vattnet blivit odrickbart ska det inte bättra vårt eftermäle att vi alltid varit lydiga och bara gått på order.

Om här ska finnas något land för kommande generationer att leva i då måste vi som nu bevittnar anstiftan till miljömord trotsa de påbud och förordningar som är delar av en o-lag.

Vi är ohörsamma, ja. Men vi är det av hörsamhet gentemot Livets träd, det som darrar inuti grundlagen:

Land skola med lag byggas

och ej med våldsgerningar

Källa
Hämtat från Sara Lidman-arkivet på Umeå universitetsbibliotek (2024-05-08)

Taggar
Miljö och klimat, Miljörörelsen

URI
https://www.svenskatal.se/tale/sara-lidman-saras-pladering-pa-tingshuset-i-stenungsund